

громадський порядок і громадську безпеку: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право» / С. В. Омельянчик. – Ірпінь. – 2010. – 18 с.

3. Чорний М. В. «Особистісний та клініко-психопатологічний аспекти завершених самогубств серед співробітників органів внутрішніх справ України та їх профілактика: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата мед. 14.01.16 (психіатрія) / Український НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології. – Київ. – 20с.

4. Головкін Богдан Миколайович. Сімейно-побутові конфлікти в системі детермінації умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2003. 20 с.

Шаповаленко Євген Володимирович,

т. в. о. завідувача кафедри оперативнорозшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Пуздрач Мирослава Миколаївна,

здобувач вищої освіти Національної академії внутрішніх справ

ПРИВЛАСНЕННЯ, РОЗТРАТА МАЙНА АБО ЗАВОЛОДІННЯ НИМ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ: ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем – це кримінальні правопорушення, пов'язані з неправомірним використанням майна, яке перебуває у розпорядженні службової особи. Суть цих злочинів полягає в тому, що особа, яка має доступ до майна завдяки своїй посаді, зловживає цим правом і незаконно привласнює або розтрачує це майно для власної вигоди, відповідно такі дії передбачають кримінальну відповідальність. Законодавець дуже чітко об'єднав ці злочини і сформував окремий вид правопорушення викладений в статті 191 Кримінального кодексу України.

З об'єктивної сторони злочин має три форми вчинення: привласнення, розтрата або заволодіння чужим майном шляхом

зловживання службовою особою своїм службовим становищем. Специфіка привласнення та розтрата чужого майна шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем полягає у тому, що майно, яким винний заволодіває, не ввірене йому, не перебуває у його безпосередньому віданні, але внаслідок службового становища суб'єкт злочину має право оперативного управління цим майном. Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом, корисливим мотивом та метою. Обов'язковими суб'єктивними ознаками розтрата майна шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем є корисливий мотив – спонукання до незаконного збагачення за рахунок чужого майна, та корислива мета – збагатитися самому або незаконно збагатити інших осіб, в долі яких зацікавлений винний [1].

Привласнення – це протиправне і безоплатне вилучення (утриманні, неповерненні) винним чужого майна, яке знаходилося у його правомірному володінні, з наміром в подальшому обернути його на свою користь чи користь третіх осіб. В результаті привласнення чужого майна винний починає незаконно володіти і користуватись вилученим майном, поліпшуючи безпосередньо за рахунок викраденого своє матеріальне становище. Привласнення вважається закінченим з моменту вилучення чужого майна й отримання винним можливості розпорядитися ним як своїм власним [2]. Привласнення може бути скоєне шляхом крадіжки, шахрайства, обману чи будь-яких інших незаконних дій, за які окремо теж передбачена кримінальна відповідальність.

Розтрата вчиняється шляхом активної поведінки і вважається закінченою з моменту витрачання винною особою чужого майна, в тому числі з моменту його передачі від власника до третьої особи. У результаті розтрата чужого майна шляхом зловживання службовим становищем винна службова особа, вчинивши з використанням свого службового становища дії з незаконного вилучення із активів (фондів) юридичної особи, у якої вона обіймає посаду, майна або коштів і передачі їх третім особам (фізичним чи юридичним), фактично забезпечує збільшення їх доходів, поліпшує їх майнове становище внаслідок виникнення у них можливості безпосереднього використання незаконно отриманого ними чужого майна і здійснюється тільки з прямим умислом, коли винна особа усвідомлює суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачає їх суспільно небезпечні наслідки і бажає їх настання [3].

Зловживання службовим становищем як спосіб заволодіння майном означає, що особа порушує свої повноваження і використовує організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарчі функції для незаконного і безоплатного обертання чужого майна: незаконно дає вказівку матеріально відповідальній особі, підлеглий їй, про видачу майна; отримує майно за фіктивними документами тощо. Наприклад, службова особа, зловживаючи своїм службовим становищем, незаконно отримує премії, надбавки до зарплати. Закінченим цей злочин визнається з моменту незаконного, безоплатного заволодіння майном.

На відміну від привласнення і розтрата для заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем основною ознакою є не наявність чи відсутність у винного певної правомочності щодо майна, яке є предметом злочину, а використання для заволодіння чужим майном офіційно наданих йому за посадою службових повноважень.

Отже, можна зробити висновок, що дійсно, привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем передбаченого ст. 191 КК України дійсно містить в собі не одне загальне діяння, а цілих три пов'язані між собою з самостійними складами, які слід розрізняти задля правильної кваліфікації та врешті настання кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Форма об'єктивної сторони та суб'єктивна сторона складу злочину, передбаченого ст. 191 КК (шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем) URL: <https://lpd.court.gov.ua/home/search/81>

2. Привласнення, розтрата або заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем, відмінність від інших майнових злочинів URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/>

3. Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного суду України у справі № 5-48к-13 від 23 січня 2014 року. Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/37520349>